

El mercat de treball en una Europa en transformació

Grup Repensar les Polítiques Socials

Enric Renau i Permanyer

1. Els grans canvis demogràfics, socials i econòmics

- ✦ Creixement i Modificació piràmide demogràfica
- ✦ Extensió dels sistemes educatius
- ✦ Plena incorporació de la dona al mercat de treball
- ✦ Canvis en els valors, estils de vida i de consum
- ✦ Preocupació per l'escalfament del planeta
- ✦ Major sensibilitat en la necessitat de lluitar contra la pobresa i la desigualtat
- ✦ Desenvolupament de les TIC
- ✦ Globalització
- ✦ i.... Profunda crisi econòmica i de confiança en el futur

2. El mercat de treball avui

- ▶ 60% població activa, 40% inactiva
- ▶ 53% població ocupada
- ▶ 62% població ocupada en sector serveis i 21% en indústria i 13% construcció (2006)
- ▶ Ha crescut l'ocupació femenina

- ▶ 505.000 aturats, 16,2% (2009)
- ▶ 70% aturats són de baixa qualificació (inferior a ESO)
- ▶ =Major nombre aturats homes (255.000) que dones (235.000)
- ▶ 36% del joves en atur (els poc formats) i + del 25% dels immigrants
- ▶ 90.000 llars amb més de 2 desocupats
- ▶ + atur en Serveis (294.000) i Construcció (91.000), però també en Indústria (98.000)

3. L'educació i la formació avui

- ▶ El 49,4% de la població espanyola entre 25 i 64 anys té com a mínim la **formació obligatòria**. (UE 69,7%)
- ▶ **L'abandonament escolar prematur** de la població jove entre 18 i 24 anys d'Espanya és 29,9% (15,1% UE).
- ▶ L'any 2005, la població entre 20 i 24 anys amb **estudis posteriors a l'ensenyament secundari obligatori** (ESO) era del 61,5% a Catalunya i del 76,9% a la UE.
- ▶ El ranking de les proves PISA d'Espanya i Catalunya se situa en el penúltim lloc de 29 països de la OCDE en comprensió lectora, matemàtica i ciències

3. L'educació i la formació avui

- ★ **Reducció dels estudiants batxillers (-43%) i dels cicles formatius de grau mitjà (CFGM) (-62,3%)** entre 1997-2006 superior a la disminució de la població entre 16 i 24 anys (-21,2%).
- ★ La població en el mercat de treball té **disfuncions per nivell de formació**:
 - Excés de **població activa catalana poc formada** (sense estudis obligatoris o només amb estudis obligatoris)
 - **Manca de qualificacions mitjanes**, gran part de les quals s'obtenen a partir de la FP,
 - **Polarització formativa**. Els grups més nombrosos són les persones amb formació obligatòria i les que tenen estudis universitaris

4. Repte de futur

Complir l'Estratègia de Lisboa UE. Any 2000

**Fer de la UE l'economia més competitiva del món
i assolir la plena ocupació abans del 2010.**

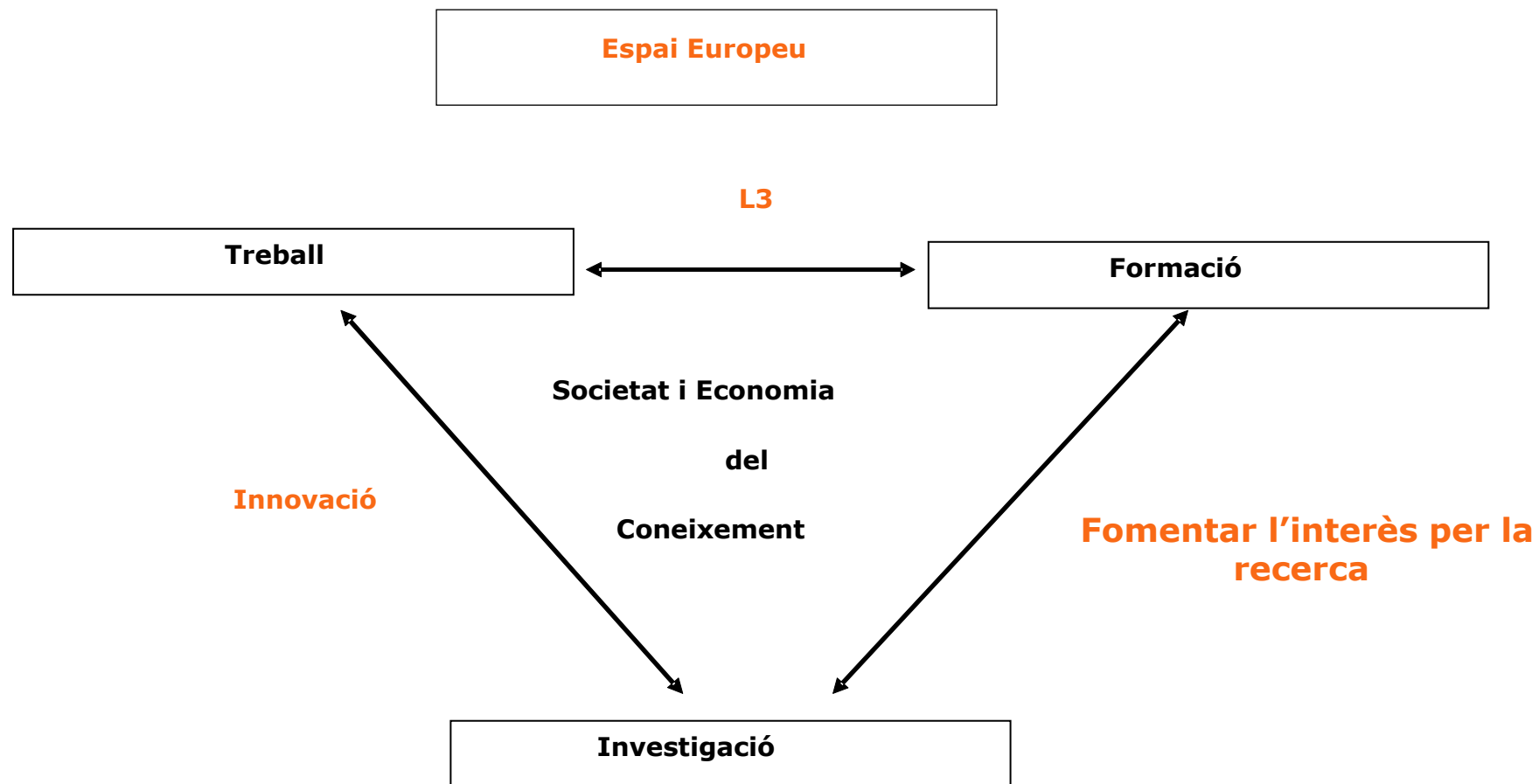
★ **3 pilars:**

- **Econòmic:** Preparar la transició cap a una economia competitiva, dinàmica i basada en el coneixement; Necessitat d'adaptar-se contínuament a l'evolució de la societat de la informació i aprofundir en el terreny de la investigació i el desenvolupament
- **Social:** Modernitzar el model social europeu gràcies a la inversió en els recursos humans i la lluita contra l'exclusió social; s'insta als Estats membres a invertir en educació i formació i a posar en pràctica una política activa per a l'ocupació amb el fi de facilitar el pas a la economia del coneixement
- **Mediambiental:** El creixement econòmic ha d'anar dissociat de la utilització de los recursos naturals (afegit al Consell Europeu de Goteborg de 2001)

Desig: **Convertir la UE en la primera**

economia del coneixement del món

5. La societat del coneixement

6. Les grans línies polítiques dels Estats

Derivades de l'Estratègia de Lisboa UE

Polítiques d'educació i de formació:

- ▲ Reduir l'abandonament escolar i universitari
- ▲ Augmentar l'interès per la formació en ciències i tecnologia
- ▲ Augmentar el % de professionals que realitzi formació contínua

Polítiques d'ocupació:

- ▲ Assolir el repte de millora de les competències del “capital humà”, sobretot el menys qualificat
- ▲ Encaixar millor la formació dels treballadors amb la demanda del mercat de treball
- ▲ Millorar la seva empleabilitat

Polítiques d'empresa:

- ▲ Millora de la productivitat empresarial (no n'hi ha prou amb el creixement)
- ▲ Evolució cap a l'economia del coneixement
- ▲ Inversió en R+D+I

7. Accions de la UE en matèria de formació i treball

Polítiques de mobilitat

- ▲ Reconeixement de títols i qualificacions (Marc Europeu de Qualificacions i Bolonia)
- ▲ Fomentar oferta formativa de dimensió europea
- ▲ Programa Leonardo da Vinci d'intercanvi d'estudiants i professors
- ▲ Creació del Programa d'Aprenentatge permanent (2007-13) que integra Erasmus (educació superior) Leonardo (FP) Comenius (escoles d'educació) i Grundvig (formació adults). 7 bilions €

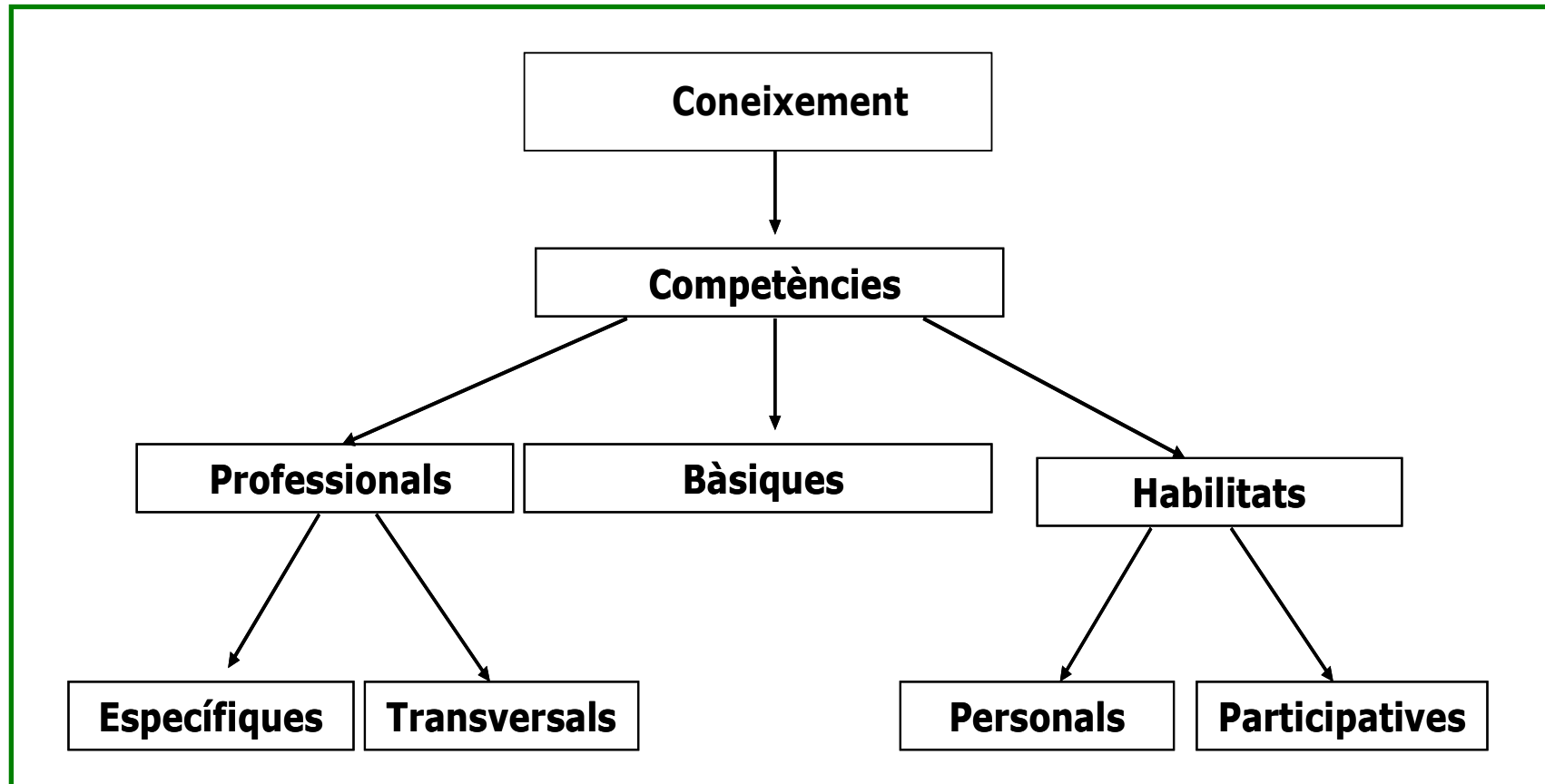
Espai Europeu d'Aprenentatge Permanent i de les Qualificacions

- ▲ Millora de la qualitat de l'educació de base
- ▲ Convergència sistemes educació superior
- ▲ Coneixement llengües
- ▲ Optimització de l'eficiència i l'equitat
- ▲ Establiment referents per a l'adquisició de competències clau
- ▲ Reconeixement educació no formal i informal
- ▲ Sistemes d'informació i processos

Instruments

- Marc europeu de competències clau
- Marc Europeu de les Qualificacions per a l'aprenentatge
- Europass (servei per valorar les qualificacions i competències CV)
- Sistema transferència crèdits per a l'educació superior (ECTS) i per a la FP (ECVET)
- Carta europea per a la mobilitat

8. Les competències

8. Les competències

Les **competències** són característiques permanents de la persona, que es posen de manifest quan s'executa amb èxit una tasca o es realitza un treball adequadament

- Els coneixements teòrics i la cultura de base relacionats amb la professió que exerceix un individu s'assimila al terme **competències bàsiques**
- Són **competències professionals** si serveixen per exercir una activitat laboral.
- Són **competències específiques** si estan vinculades a una tasca concreta en un lloc de treball concret i **transversals** si es poden utilitzar en diverses empreses o sectors
- Les **habilitats** són característiques de la manera d'actuar individualment o en grup

9. L'aprenentatge permanent

- És l'activitat formativa que es realitza a llarg de la vida amb l'objectiu d'obtenir o augmentar el coneixements, habilitats i competències
- Per adaptar-se a la societat del coneixement i poder participar en totes les esferes de la vida social i econòmica que es vulgui, controlant el seu futur, al màxim possible
- Inclou l'aprenentatge formal (obligatori i post obligatori), el no formal, el d'habilitats i en interessos personals i aficions
- Cada ciutadà hauria de poder trobar un itinerari formatiu adient a les seves necessitats i interessos, en cada moment

10. Històricament...

- **El mercat de treball a Catalunya s'ha basat en:**
 - o Una incapacitat històrica per oferir oportunitats d'ocupació a tothom
 - o Una gran volatilitat dels cicles econòmics
 - o El teixit productiu poc qualificat i per tant, majoritàriament, poc exigent en el procés de selecció
- **El sistema de formació:**
 - o No ha pogut/sabut adaptar-se a la volatilitat econòmica
 - o El sistema de formació reglat és rígid i no versàtil.
 - o La formació és fa a les empreses de forma informal

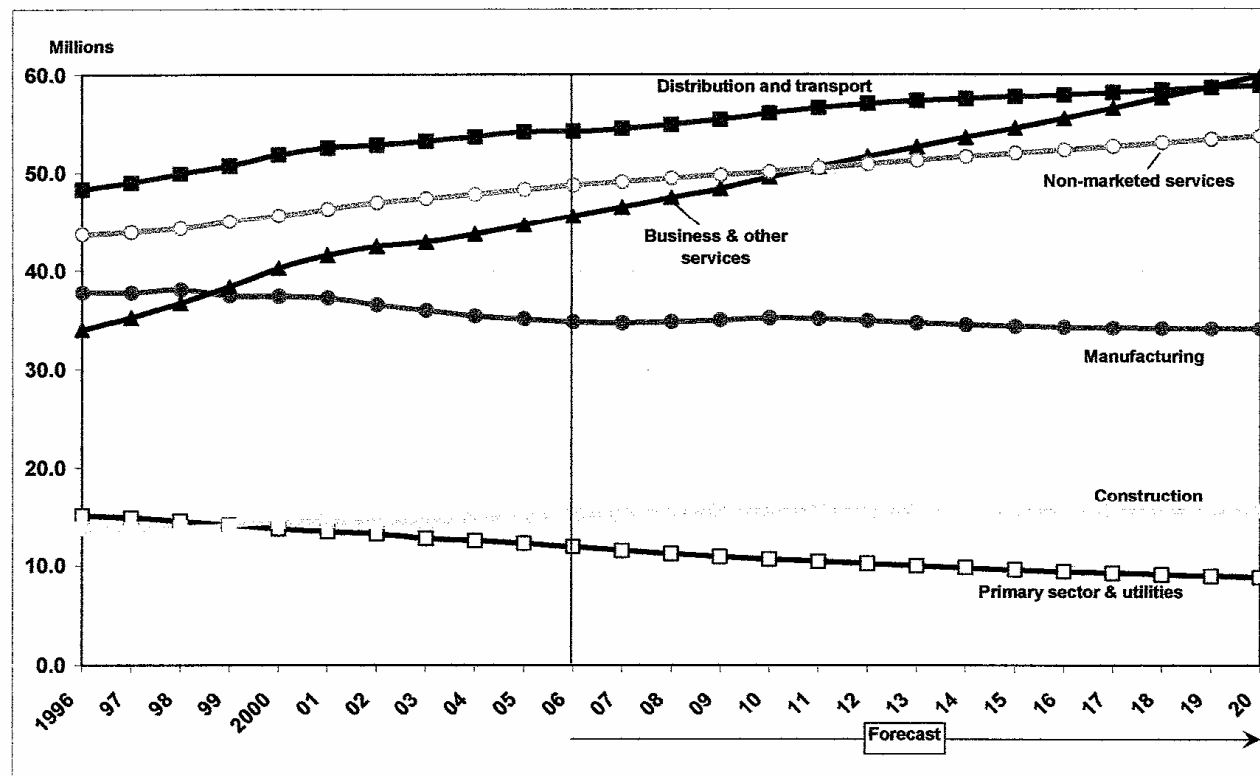
11. Tendències ocupació UE-27 2020

- ✦ Malgrat la forta crisi actual, es preveu la creació de **105 milions de llocs de treball** a l'Europa dels 25+2 fins el 2020.
 - 85 M per **reemplaçament generacional** (gent que es jubilarà o retirarà del mercat de treball)
 - 20 M nets en **noves ocupacions i jaciments laborals**
- ✦ El 2020 el nombre total de llocs de treball a la UE serà de 223,6 M
- ✦ La població en edat activa (16-65) es reduirà de 308,6 M (2006) a 302,5 M, és a dir, en **6 M**, per raons demogràfiques. La davallada de la població activa per raons demogràfiques començarà el 2012
- ✦ La **manca de persones** com a força de treball (actives) a la UE serà de 12 M, amb un rati d'ocupació del 70% de la població de 16-65.
- ✦ S'ha d'assolir un rati d'ocupació del 74% o ampliar la població activa ocupada (immigració, allargament edat jubilació o anticipació edat incorporació a la primera feina)

11. Tendències en l'ocupació

A. Canvi important, “evolutiu”, no revolucionari

Figure 1: Past and likely future employment trends by broad sector, EU-25⁺

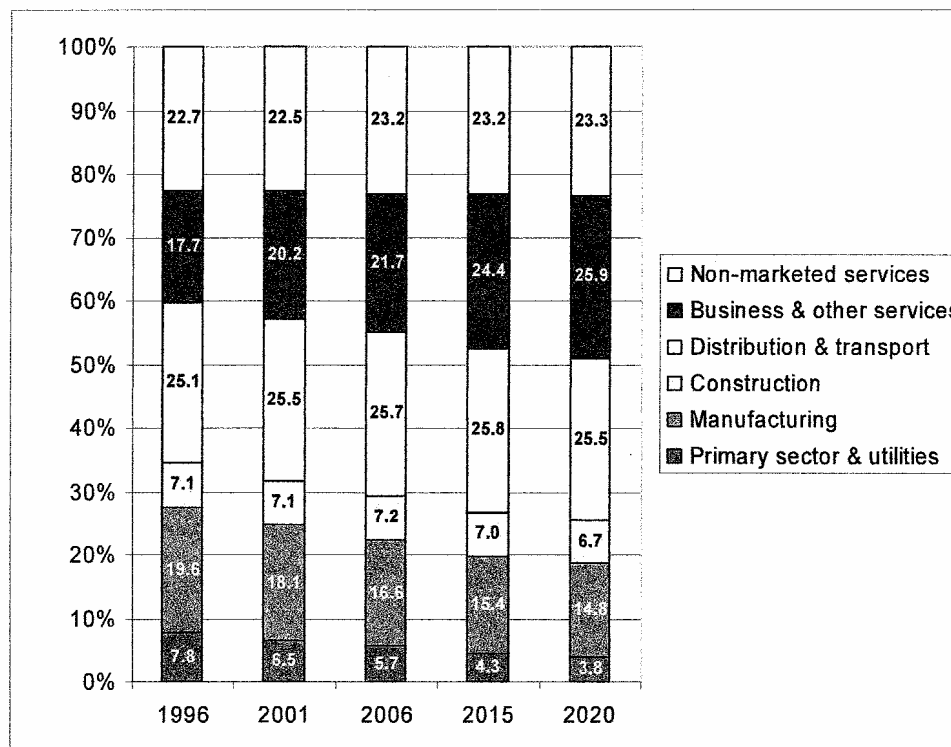
11. Tendències en l'ocupació

- El serveis empresarials crearan 14,5 M de llocs de treball
- Els serveis públics (administració, educació i salut), 4,9 M
- La distribució, transport, turisme i restauració creixen 4,5 M
- La construcció s'estancarà
- El sector primari perdrà 3 M de llocs i la indústria 0,8 M

11. Tendències en l'ocupació

- ▶ 3 de cada quatre llocs serà en sector serveis
- ▶ La indústria representarà el 14,8%, la construcció el 6,7% i el primari un 3,8%.

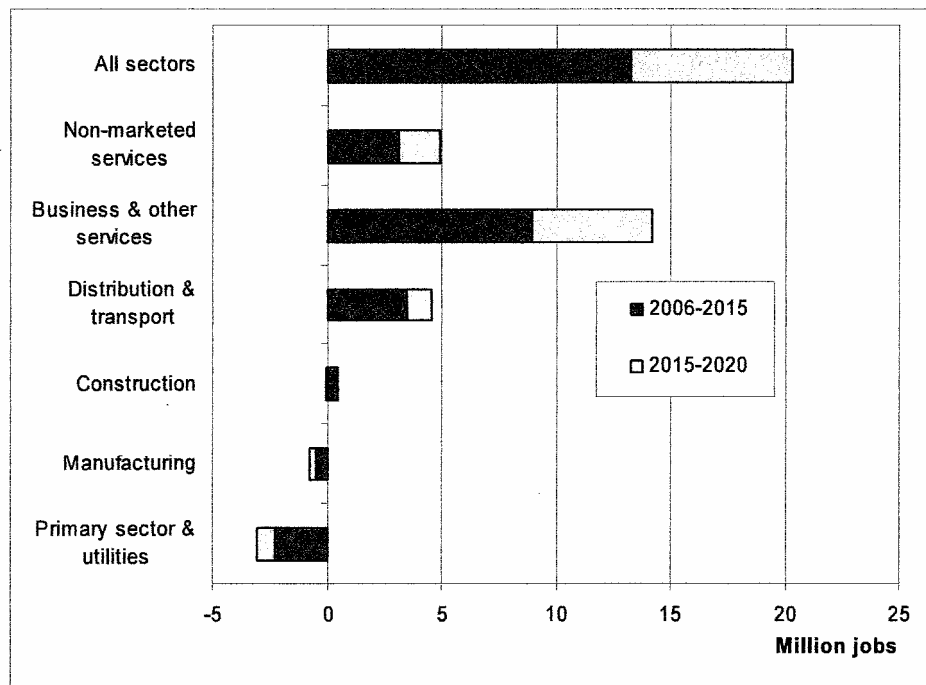
Figure 3: Employment trends by broad sector, shares in %, EU-25⁺

11. Tendències en l'ocupació

B. 20 milions de nous llocs de treball

Figure 2: Employment trends by broad sector, change in millions, EU-25⁺

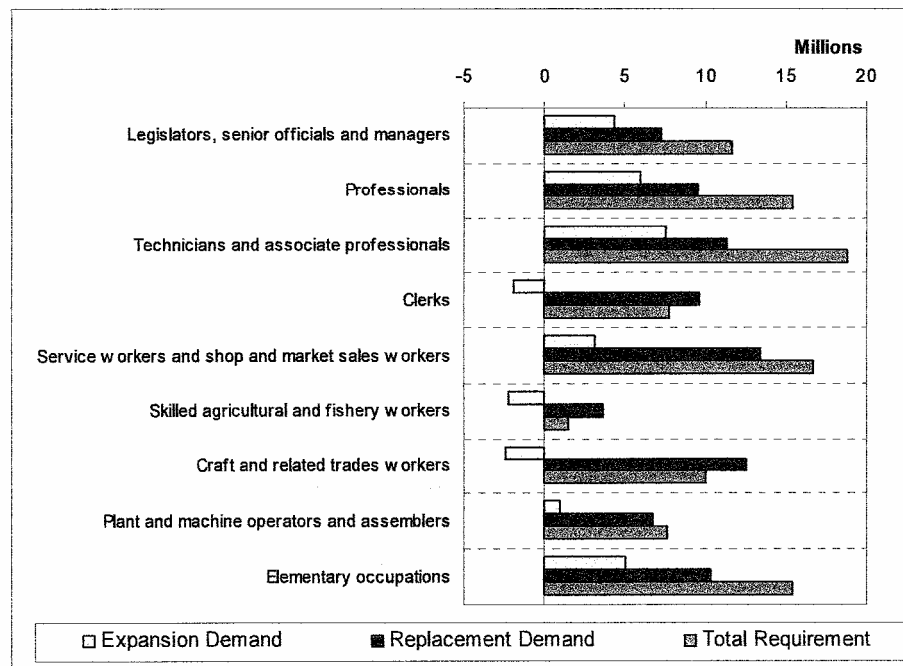
11. Tendències en l'ocupació

C. Tot i això, tots els sectors necessitaran noves incorporacions

- Les ocupacions de nivell mitjà i alt creixeran fins 2020
- També creixerà la demanda absoluta de feines amb poca o sense qualificació
- Gairebé totes les ocupacions tindran demanda de reemplaçament i nova demanda.
- Decreixerà la nova demanda d'oficinistes i administratius, agricultors qualificats i artesans
- En totes les categories ocupacionals la demanda per reemplaçament crearà noves oportunitats de feina
- Fins i tot en l'agricultura i la indústria, components clau d'una economia.

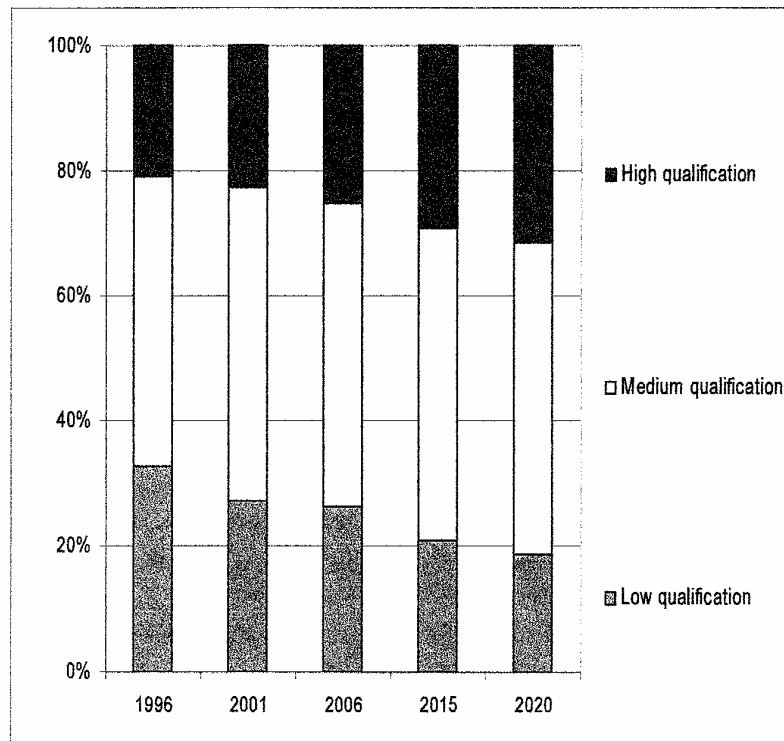
11. Tendències en l'ocupació

Figure 4: Demand by occupation, broad groups, projected change 2006-20 in millions, EU-25⁺

11. Tendències en l'ocupació

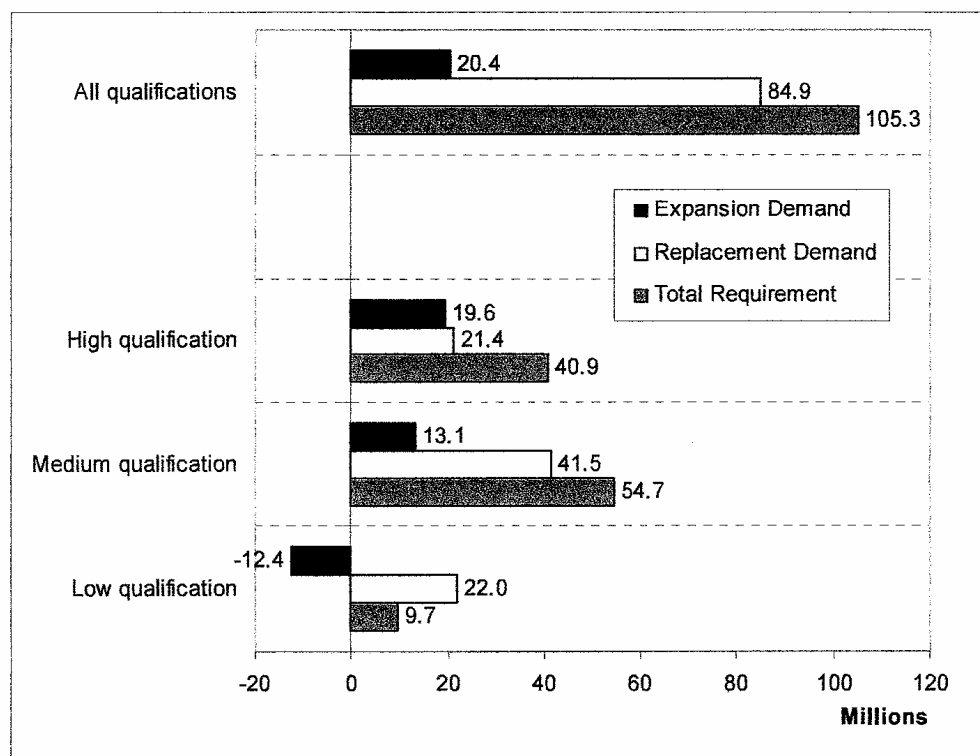
Figure 6: Past and likely future qualification structure of jobs, shares in %, EU-25⁺

- L'ocupació creixerà més en les tasques d'alta o mitja qualificació
- Alhora, en determinades feines podria haver-hi sobrequalificació
- Problemes d'equitat especialment en les dones que retornen al mercat de treball i els immigrants

11. Tendències en l'ocupació

Figure 7: Total requirement by qualification level, projected change 2006-20, in millions, EU-25⁺

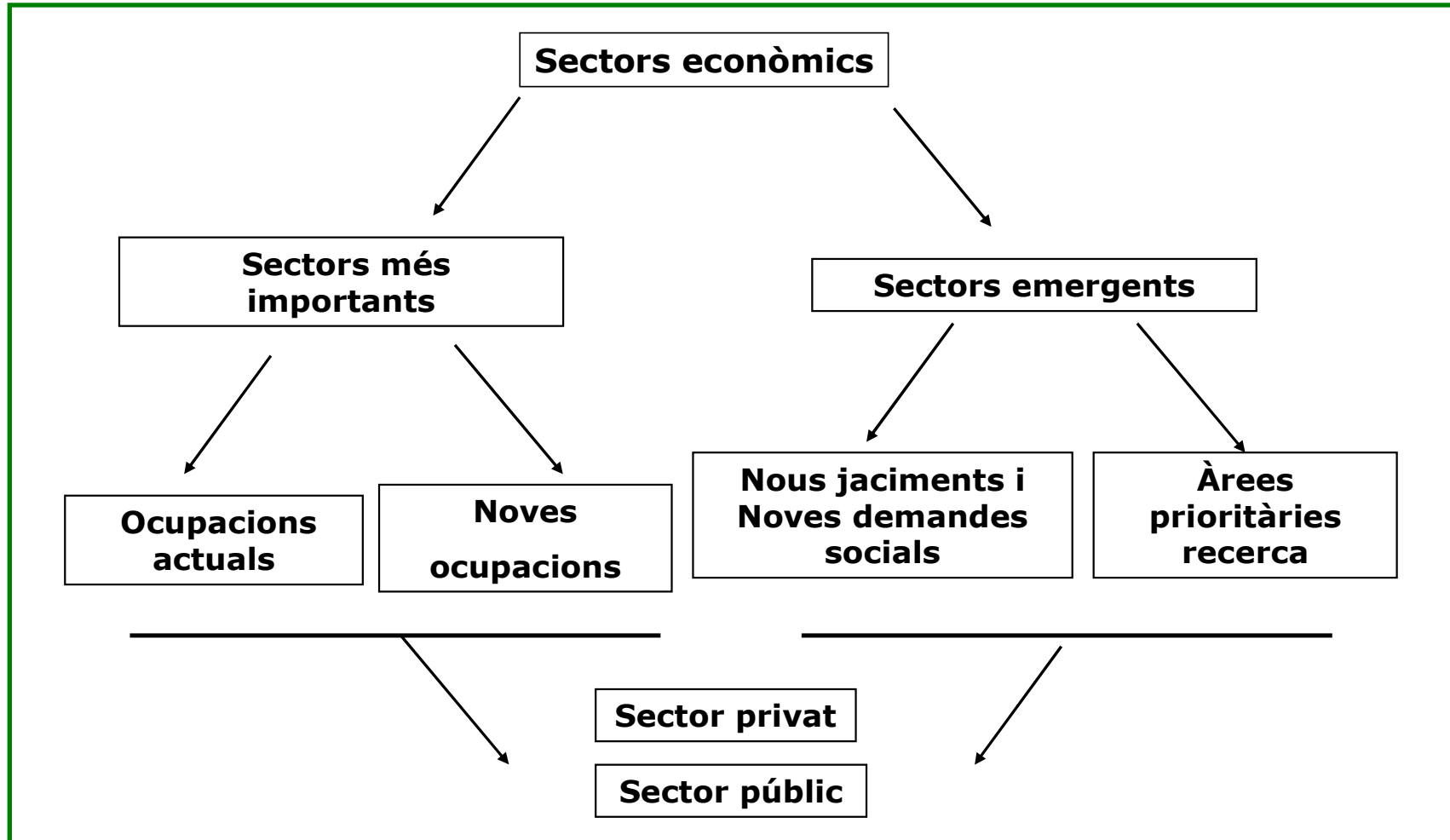
12. Implicacions polítiques

- La demanda de població laboral amb més competències per part d'una **economia de serveis** i del **coneixement**, requereix una estratègia europea i dels seus països que aposti per la **formació contínua i al llarg de la vida**
- Cal **treballar contra la sub i la sobre formació** amb polítiques d'orientació acadèmica i professional
- Val la pena treballar per **validar i acreditar coordinadament les competències** formals, informals i no formals.
- Les joves generacions no reemplaçaran prou les demandes del mercat.
- I menys, si segueixen les taxes d'**abandó** escolar i universitari i el decreixent interès per les **ciències i la tecnologia**.
- Convé afavorir la **mobilitat** estudiantil i laboral.

12. Implicacions polítiques

- El **gap de 12 M** llocs de treball no coberts es podrà resoldre amb:
 - o Incorporació de població extracomunitària
 - o Flexiseguretat
 - o Incorporant més dones al mercat de treball
 - o Allargar la vida laboral de la població ocupada
 - o Polítiques socials de conciliació
 - o Major responsabilitat social corporativa
- Calen **polítiques actives d'ocupació** basades en:
 - o L'orientació acadèmica i professional
 - o L'observació del mercat (demandes i ofertes)
 - o Sistemes d'informació àgils i integrats
- La **formació professional s'hauria d'anticipar a les demandes** presents d'empreses i organitzacions en un mercat competitiu i en constant evolució

13. Les ocupacions

14. Noves ocupacions

- Són els canvis que experimenten les tasques que realitzen els professionals en el seu dia a dia sense necessitats de canviar ni de sector ni d'empresa
- Aquestes noves tasques exigeixen formació contínua tant de tipus específic com en competències transversals i habilitats

Noves ocupacions detectades

Publicitat i Comunicació	89
Medi ambient	80
Turisme i Lleure	53
Serveis a les persones	45
Sistemes d'informació	43
Salut	37

14. Noves ocupacions

- **Medi ambient**
 - Gestió de l'aigua
 - Gestió de residus
 - Energies renovables
 - Contaminació atmosfèrica i acústica
 - Sòl
 - Parcs naturals i forestals
 - Enginyeria i consultoria ambiental
 - Ocupacions ambientals dins la indústria
 - Gestió pública ambiental
- **Agricultura i Pesca**
 - Qualitat
 - Salut pública
 - Sostenibilitat
 - Gestió del territori i dels recursos

14. Noves ocupacions

- **Salut**
 - Atenció primària sanitària
 - Biomedicina
 - Salut pública
 - Gestió sanitària
- **Sistemes d'informació**
 - Informàtica
 - Telecomunicacions
 - Ocupacions relacionades amb internet

14. Noves ocupacions

- **Economia i empresa**
 - Marketing
 - Comunicació
 - E-bussiness i e-commerce
 - Qualitat
 - Recursos humans
 - Manteniment i seguretat
 - Serveis jurídics
- **Turisme i lleure**
 - Allotjament
 - Transport
 - Alimentació

14. Noves ocupacions

- **Serveis a les persones**
 - Atenció a la infància, la joventut i a la família
 - Atenció a la tercera edat
 - Atenció a les persones amb discapacitats
 - Atenció a les persones amb risc d'exclusió
 - Orientació i inserció laboral
 - Treball comunitari
- **Cultura i espectacle**
 - Cinema i audiovisual
 - Editorial
 - Música
 - Teatre i espectacles
 - Arts visuals i gràfiques
 - Patrimoni cultural

15. Nous jaciments laborals

- Són aquelles activitats laborals que satisfan noves necessitats socials.
- Són activitats molt heterogènies que tenen en comú que:
 - ✓ Cobreixen necessitats insatisfetes
 - ✓ Es configuren en mercats incomplets
 - ✓ Tenen un àmbit localment definit
 - ✓ Tenen un alt potencial de generació de llocs de treball

15. Nous jaciments laborals

- Nous serveis a les empreses
 - Nous serveis socials
 - Serveis d'informació i comunicació
 - Societat del risc (o de la seguretat)
 - Serveis de lleure
-

15. Nous jaciments laborals

- **Nous serveis a les empreses**
 - Riscos laborals
 - Sistemes d'informació
 - Serveis postvenda
 - Formació en competències
 - Logística
 - Agregadors de serveis empresarials
 - Intel·ligència competitiva
 - Responsabilitat social
 - Xarxes socials

15. Nous jaciments laborals

- **Nous serveis socials**
 - Atenció infantil preescolar
 - Xarxes socials personals
 - Assistència geriàtrica
 - Integració immigració
 - Agregadors de serveis empresarials
 - Suport a la Conciliació vida laboral i familiar
 - Desenvolupament personal
 - Dependència

15. Nous jaciments laborals

- **Tecnologies**
 - Biotecnologia
 - Nanotecnologia
 - Domòtica
 - Telecomunicacions
 - Internet
 - Nous mitjans de transport
 - Noves energies

15. Nous jaciments laborals

- Societat del risc i la seguretat
 - Protecció privada
 - Sanitat preventiva
 - Seguretat financera
 - Seguretat electrònica
 - Formació

15. Nous jaciments laborals

- Societat del lleure

- Nous esports
- Parc lúdics
- Parcs Culturals
- Educació en el lleure
- Entreteniment digital

16. Bibliografia

- *Future skill needs in Europe. Medium-term report.* CEDEFOP, 2008
- *Educació superior i treball a Catalunya.* Agència per a la Qualitat del sistema universitari a Catalunya. 2003-2008
- *Oferta formativa de Formació Professional a Catalunya i qualificacions requerides per les empreses.* CTEESC, 2008.
- *La formació professional a Espanya. Cap a la societat del coneixement.* Oriol Homs, Fundació La Caixa, 2008.
- *Yacimientos de Empleo y habilidades. Horizonte 2010.* Infoempleo, 2007

Moltes gràcies

Enric Renau

Director general DEP

erenau@dep.net